

Klasifikátory českého znakového jazyka

Lenka Tikovská se ve své bakalářské práci zaměřila na klasifikátory obecně a na **analýzu klasifikátorů českého znakového jazyka**. Vzhledem k tomu, že toto téma u nás doposud nebylo takto obsírně a systematicky zpracováno, může být pro nás přínosné a zajímavé. Jelikož v České republice zatím nevyšla žádná ucelená gramatika či učebnice českého znakového jazyka, přispívá tato práce malým dílem ke složení složité mozaiky gramatiky českého znakového jazyka. V neposlední řadě je samozřejmě také důkazem toho, že český znakový jazyk je přirozeným a svébytným jazykem s vlastní specifickou strukturou.

První tři kapitoly tvoří teoretickou část práce a věnují se klasifikátorům v mluveném jazyce a klasifikátorům amerického a britského znakového jazyka. Autorka zde prokazuje, že se seznámila s relevantní, zejména zahraniční literaturou, kterou dokázala poměrně přehledně zpracovat do vlastního textu. Seznamuje nás s různými typy třídění klasifikátorů a s konkrétním způsobem jejich vyjádření v různých mluvených a znakových jazycích. V případě znakových jazyků nepřebírá obrazový materiál z původních zdrojů, ale doplňuje svůj text vlastními původními fotografiemi, které ilustrují danou problematiku a napomáhají čtenáři k jejímu lepšímu pochopení. Jedná se jednak o fotografie klasifikátorových tvarů ruky, jednak o fotografie reprezentující konkrétní užití těchto klasifikátorů. Myslím si, že by bylo v některých případech vhodné doplnit tyto fotografie o šipky vyjadřující pohyb.

Podrobněji bych se chtěla zaměřit na čtvrtou kapitolu, která je vlastní výzkumnou prací autorky a zaměřuje se na analýzu klasifikátorů českého znakového jazyka. Diplomantka na začátku této kapitoly shrnuje, jakým způsobem je dané téma zpracováno v literatuře české provenience, ke zpracování se však kriticky nevyjadřuje. Mimo jiné se zmiňuje i o rozdělení klasifikátorů, které najdeme ve Slovníku znaků křesťanských pojmů pro neslyšící; mohla by autorka vyjádřit svůj názor k tomuto dělení (jedná se zejména o tzv. zájmený klasifikátor).

Následně diplomantka plynule přechází ke zpracování výsledků svého vlastního výzkumu. Na straně 111 se pouze krátce zmiňuje o tom, že přehled klasifikátorů, který předkládá, vy excerpovala z natočeného videomateriálu spontánní komunikace neslyšících. Prvním materiálem, se kterým pracovala, byla videokazeta s vyprávěním lektorů z Centra českého znakového jazyka Pevnosti, druhým pak její vlastní nahrávka vyprávění neslyšících. Dále využila také konzultace s neslyšícími. Jelikož se autorka ve své práci o pracovním

materiálu ani o svých výzkumných metodách blíže nezmiňuje, ráda bych jí položila několik otázek. Jaká byla celková délka videonahrávek, kolik bylo respondentů (jaké bylo jejich pohlaví, věk, odkud pocházeli), jaká byla přesně témata jejich vyprávění? Jakým způsobem autorka následně postupovala při zpracovávání tohoto materiálu (excerpce klasifikátorů, způsob jejich zaznamenávání, třídění, případná spolupráce s neslyšícími atd.). Dále bych se chtěla zeptat, jakým způsobem probíhaly konzultace s neslyšícími? Jaké procento klasifikátorů, které uvádí ve své práci, se objevilo v nahraných materiálech a kolik jich bylo doplněno na základě konzultací či vlastních zkušeností?

Autorka vyexcerpovala celkem 24 klasifikátorových tvarů ruky a klasifikátory rozdělila na klasifikátory zastupující osoby, zvířata a věci. Chtěla bych se zeptat, proč diplomantka považuje za nejvhodnější právě toto dělení (jak sama uvádí v teoretické části své práce, existuje mnoho různých způsobů klasifikace klasifikátorů)? K této části, která je rovněž doplněna kvalitními původními fotografiemi klasifikátorových tvarů ruky a klasifikátorů samotných, mám pouze několik drobných dotazů. Např. na s. 134 je uvedeno, že kočka může být reprezentována klasifikátorem „A nebo klasifikátorem P (ve videoukázce je použit tvar ruky B). Jsou tyto klasifikátory volně zaměnitelné? Pokud může být jeden objekt reprezentován více různými způsoby, co rozhoduje o tom, který klasifikátor bude použit? Pokud klasifikátor vypadá stejně jako standardní znak (např. na s. 140 LOĎ), jak poznám, zda se jedná o klasifikátor nebo o znak? Můžeme pomocí klasifikátoru pro loď umístit objekt, stejně jako klasifikátorovým tvarem B, jak je uvedeno na s. 141. V práci se také neuvádí, jakým způsobem vyjádříme objekty ve tvaru koule? Existují ještě nějaké skupiny klasifikátorů, které autorka do své práce nezařadila, ale vyskytly se např. ve videonahrávkách či ví o jejich existenci.

Součástí bakalářské práce je také CD-ROM, jehož obsahem jsou videoukázky použití klasifikátorů českého znakového jazyka. Chtěla bych se zeptat, zda příklady vět ve znakovém jazyce, které se zde vyskytují, jsou věty, které se vyskytly v pracovních materiálech nebo jsou nově vytvořené tak, aby obsáhly různé způsoby užití daného klasifikátoru (narážím na nestejně počty příkladů u jednotlivých klasifikátorových tvarů ruky)? Celkově je CD-ROM kvalitně zpracován, fotografie i videa jsou čitelná, rušivé jsou pouze doprovodné zvuky u videonahrávek, které bych doporučila odstranit. CD-ROM je důležitou a zdařilou součástí celé práce, která jistě najde své využití nejen při studiu českého znakového jazyka.

Lenka Tikovská se pokusila o systematický vhled do problematiky klasifikátorů v českém znakovém jazyce. I když zde uvedený přehled klasifikátorů není zřejmě konečným

výčtem a daná problematika bude časem podrobena hlubší analýze, domnívám se, že některé závěry této práce by bylo možné publikovat již nyní – nejlépe asi v podobě CD-ROMu, který by sloužil jako pomůcka při výuce českého znakového jazyka v kurzech i při samostudiu (za úvahu by v tom případě stála úprava kvality videonahrávek). Pokud by autorka chtěla publikovat své výsledky v odborném tisku, bylo by dobré doplnit fotografie šipkami a použít speciální fonty pro symbolické označení klasifikátorových tvarů ruky.

Myslím si, že bakalářská práce Lenky Tikovské přesahuje požadavky na zpracování bakalářských prací kladené a může být dobrým podkladem k obhajobě.

13. 9. 2006

Lenka Okrouhlíková

Návrh hodnocení: *VÝBORNĚ*